

Predgovor

Ovaj rad je nastao iz serije predavanja patronažnim sestrama iz domova zdravlja i socijalnim radnicima iz opštinskih centara za socijalni rad u Beogradu. U jednom delu je proširen u toku subspecijalizacije iz kliničke farmakologije i proučavanja psihoframakoterapije u psihogerijatriji. Tekst je zasnovan i na iskustvima u radu sa različitim kategorijama pacijenta u Institutu za mentalno zdravlje u Beogradu i Centru za psihogerijatriju ovog instituta, zatim na iskustvu iz rada kao konsultanta za psihopatologiju cerebrovaskularnih bolesnika u Specijalnoj bolnici za cerebrovaskularna oboljenja „Sveti Sava” u Beogradu, Dnevnoj bolnici Psihijatrijske bolnice u Kovinu, Centru za mentalno zdravlje u Distriktu Brčko BiH, u Dispanzeru za mentalno zdravlje Doma zdravlja Palilula u Beogradu i Zavodu za umerenu mentalnu retardaciju u Sremčici kod Beograda gde je autor radio kao konsultant za kliničku psihopatologiju.

Tomom pisanja ovog rada javile su se brojne teškoće. One su, naravno, posledica autorove projekcije, tj. osećanja u pogledu od neizvesnosti sopstvene starosti. Da bi autor to prevazišao potrebna je bila mi je bila pomoć iskusnih kolega iz gerijatrije. Autor želi želi da se zahvali najpre prof dr Dušanu Petroviću osnivaču i dugogodišnjem šefu Centra za psihogerijatriju Instituta za mentalno zdravlje u Beogradu, dr Božidaru Malinkoviću prvom šefu Odeljenja za gerijatriju Psihijatrijske bolnice u Kovinu, prof dr Petru Koroliji, osnivaču i dugogodišnjem rukovodiocu Odeljenja za gerijatriju KBC „Zvezdara”, prof dr Nikoli Vojvodiću, jednom od osnivača, (pored prof dr Đorđa Kozarevića) i dugogodišnjem direktoru Gradskog zavoda za gerontologiju i kućno lečenje u Beogradu i prof dr Milanu Davidoviću nastavljaju tradicije škole prof dr Petra Korolije. Isto tako duhuje veliku zahvalnost prof. dr Prvoslavu Markoviću, dugogodišnjem direktoru Institutu za neuropsihijatrijske bolesti (sada Specijalne bolnice „Dr Laza K. Lazarević”) u Beogradu i inicijatoru subspecijalizacije iz gerijatrije na Medicinskom fakultetu u Beogradu. Posebno zahvaljuje dr sci. med prim. i naučnom savetniku dr Aleksandri Miličević-Kalašić pomoćniku direktora Zavoda za gerontologiju i kućno lečenje u Beogradu i njenim saradnicima iz pomenute institucije, koji predano rade na svakodnevnoj nezi velikog broja ostarelih građana Beograda, zatim dr Ljubici Vidić, šefu Centra za psihogerijatriju Instituta za mentalno zdravlje u Beogradu. Takodje najsrdačnije zahvaljuje dr Katarini Drecun sa Odeljenja za psihogerijatriju Specijalne bolnice „Dr Laza K. Lazarević” u Beogradu i dr Sanji Zdravković sa Odeljenja za gerontologiju KBC „Zvezdara” u Beogradu.

S obizom na to da je autor, po vokaciji neuropsihijatar, verovatno je ovaj tekst više opterećen psihogerijarijom nego gerijatrijskom negom u celini. Međutim, treba imati u vidu da svaka bolesna starija osoba psihološki teško prihvata bolesti i da je veoma opterećena starahom da bude zavisna od tuđe pomoći i nege. Svi gerijatrijski poremećaji praćeni su strepnjom, strahom i depresijom. Nega starijih i starih osoba veoma je težak i odgovoran posao. Za uspešno obavljanje ovih aktivnosti, pored stručnog znanja i veštine, potrebna je pre svega velika volja, ogromana ljubav i entuzijazam. Da je to tako potvrđuje i podatak da je Centar za psihogerijatriju u Institutu za mentalno zdravlje dva puta iznova kadrovski obnavljan. Za bolje pružanje adekvatne nege gerijatrijskih pacijenta potrebno je odgovarajuće znanje iz opšte nege, nege psihijatrijskih, neuroloških, hiruških i internističkih pacijenata.

U dosadašnjem sistemu edukacije sestara na svim nivoima obrazovanja, počev od srednje, više i visoke medicinske škole i Fakulteta za medicinsku negu, malo se pažnje posvećivalo nezi u gerijatriji. Jedini izuzetak je vreme kada je ovaj predmet držao prof. dr Petar Korolija na Višoj medicinskoj školi u Beogradu. Ovaj oblik nastave predviđen je u akreditovanom studijskom programu na Visokoj strukovnoj medicinskoj školi u Beogradu, a kao poseban predmet i specijalizacija iz ove oblasti i na Fakultetu za medicinsku negu, studijski program sestrinstva u Banja Luci RS/BiH.

Tokom pripreme ovog teksta autor se opredelio za nešto širi osvrt na pojedine oblasti i poglavlja iz nege u gerijatriji, imajući u vidu dosadašnja znanja kandidata iz opštih principa i načela procesa zdravstvene nege u celini. Ovo se pre svega odnosi na prvi susret i intervju kod osobe u terminalnoj fazi bolesti, višestepeni pristup proceni mentalnog zdravlja, vodeće simptome i sindrome u gerijatriji koji zahtevaju adekvatnu negu. Pri svemu ovome autor je imao u vidu brojne dileme etičke prirode koje prate ovu vrstu posla kao i najvažnije ciljevne nege i aktivnosti medicinske sestre-tehničara u ovom poslu.. Koliko je u tome uspeo proceni će korisnici ovog teksta. Autor je otvoren za sve dobronamerne sugestije za poboljšanje postojećeg teksta, ukoliko dodje do ponovljenog izdanja.

Nema sumnje da sve sestre za završenom Višom medicinskom školom ili Fakultetom medicinske nege dobro poznaju sve aspekte nege starih osoba. Imajući u vidu da se kod svih oblika tretmana i nege, ne vodi dovoljno računa o komunikaciji, brižljivoj opsvaciji, autor je dao posebna poglavlja koja se odnose na prvi intervju sa bolesnicima u terminalnoj fazi i višestepeni pristup psihičkom statusu psihijatrijskog pacijenta. U odgovornom i teškom poslu na nezi gerijatrijskih pacijenta autor je želeo da ova poglavlja budu od pomoći korisnicima knjige da bolje razumeju ličnost,

njenu motivaciju i strepnje koje prate svaku bolest kod starijih i starih osoba, verujući da će ona pomoći u poboljšanju odnosa sestre–tehničara i pacijenta. U ovom tekstu nismo radili indeks pojmova, već smo se odlučili za detaljniji sadržaj teksta. Na kraju svakog ključnog poglavlja priložen je širi spisak pitanja iz koga će biti obrazovan test za ispit. Nadamo se da će navedena pitanja pomoći korisnicima ove knjige kao jedna vrsta repertorijuma za uspješni proces zdravstvene nege u gerijatriji.

Posebno se zahvaljume mr i dr sci med. prim., naučnom savetniku i članu Svetske asocijacije za psihogerijatriju Dr Aleksandri Miličević-Kalašići i njenim saradnicima na ustupljenoj literaturi i dragocenim sugestijama pri oblikovanju ovog teksta. Takođe se zahvaljujem Dr Ivani Djordjević iz Kanade i gđi Neveni Mrdjenović iz Beograada na pomoći oko prevoda nekih članaka koji su ovde korišćeni. I ovom prilikom nasrdačnije zahvaljujem svim autorima čije sam tekstove koristio uveren da sam ih korektno citirao ili interpretirao. Isto tako zahvaljujem recenzentima na njihovim borjnim i dragocenim sugestijama pri oblikovanju ovog teksta. Posebnu zahvalnost dugujem gospodinu mr sci Đordiju Uskokoviću na uloženom velikom trudu kod lektorisanja ovog rada. Takođe se zahvaljujem Rektoratu Panevropskog Univerziteta, Fakultetu za medicinsku negu i Centru za izdavačku delatnost univerziteta što su uložili napor da publikuju ovaj rukopis. Moguće je da je prilikom konačne redakcije teksta došlo do nekih gešaka koje snoci amutor lično. **Adresa za dopisivanje:** Munjiza Marko, Univerzitetski profesor psihijatrije, Visokog Stevana 18, 11 000 Beograd, E–mail:marko. munj@sbb. co. yu

Banja Luka, decembar 2007.

Prof. dr Marko Munjiza